

УДК 37.011.31

ВИВЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ КРІЗЬ ПРИЗМУ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ

Г. І. Дідук-Ступ'як

*Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка (Тернопіль, Україна)*

E-mail: diduk_stupyak@ukr.net

LEARNING UKRAINIAN AS A FOREIGN LANGUAGE WITHIN THE FRAMEWORK OF CROSS-CULTURAL COMMUNICATION

G. I. Diduk-Stupyak

*Ternopil Volodymyr Hnatyuk National Pedagogical University
(Ternopil, Ukraine)*

Статтю присвячено проблемі формування міжкультурної комунікації студентів-іноземців у процесі вивчення української як іномови. Обґрунтовано теоретичні та прагматичні засади методики міжкультурної комунікації для носіїв чужої мови у чотирьох видах мовленнєвої діяльності. Визначено лінгводидактичні положення вивчення української мови як іноземної із використанням авторської технології інтеракції різнотипових підходів, що сприяє ефективному розвитку крос-культурної компетентності студентів-іноземців. Охарактеризовано головні складові інноваційної технології роботи з іншомовною аудиторією; вказано систему завдань і вправ, спрямованих на оволодіння лінгвістичної, соціокультурної та прагматичної компетентностей. Виокремлено лінгводидактичні проблеми компаративної методики, на якій базується авторська технологія ЛТІРП із використанням автентичних текстів. Розглянуто традиційні та новітні форми, методи й прийоми навчання студентів-іноземців у процесі формування крос-культурної компетентності.

Ключові слова: міжкультурна комунікація; крос-культурна компетентність; українська мова як іноземна; іншомовна аудиторія; авторська

технологія інтеракції різнотипових підходів; інноваційні та традиційні форми, методи й прийоми; теоретичні та прагматичні засади методики міжкультурної комунікації; автентичні тексти.

Постановка проблеми. Нині Україна znana і вже відома міжнародній спільноті. З кожним роком до нас прибуває все більше студентів-іноземців з метою здобуття фахової освіти. Відповідно, зростає роль української мови у світі. Варто зауважити, що у сучасній лінгводидактиці все частіше звертають увагу на міжкультурну або крос-культурну комунікацію і пов'язують її безпосередньо із опануванням іноземною мовою у взаємозв'язку із культурою.

Методика її навчання побудована на головних засадах формування крос-культурної компетентності, яка оперує формулою «мова через культуру і культура через мову». Це актуалізує проблему крос-культурної підготовки студентів-іноземців, що зумовлена станом і тенденціями еміграційних процесів, які створюють полікультурне суспільство у світі в цілому та в Україні зокрема. У багатьох країнах в університетах відкрилися нові спеціальності: перекладач української мови, вчитель української мови і літератури. Але, що найважливіше, в Україну прибуває все більше чужоземної молоді, яка вивчає українську мову і на професійному, і на побутовому рівнях.

З огляду на це *метою статті* є висвітлення загальних рис методики формування міжкультурної комунікації в іншомовній аудиторії у процесі вивчення української мови із використанням технології інтеракції різнотипових підходів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемі міжкультурної комунікації або крос-культурного навчання приділяли увагу вчені Ф. Бацевич, А. Бердичевський, В. Загороднова (Дороз), Л. Кибирева, Е. Колларова, Є. Малькова, А. Залевська, В. Красних, Ж.-Ф. Ліотар, К. Оберг, Л. Паламар, С. Тер-Мінасова та ін. У їхніх наукових розвідках крос-культурність розглядається як методологічна передумова розвитку гуманітарних наук у полікультурному світі, як гарант толерантного спілкування людей різних національностей, як основа антропоцентризму.

У наукових розвідках [3, с. 12] вказується на те, що крос-культурність сприяє точному розумінню проблеми культурної ідентичності певної людської спільноти, що описується в ході історичного процесу крос-культурної взаємодії (інтеракції) та взаємозбагачення, який можливий унаслідок динаміки постійних крос-культурних зв'язків,

зокрема в процесі подолання пріоритету власних традицій, що проявляється на всіх рівнях взаємодії людей у сучасному суспільстві.

Ще у 60-х роках ХХ ст. американський учений К. Оберг з'ясував, що входження індивіда в нову культуру супроводжується неприємним відчуттям відмінності між його рідною і чужою культурами та мовами. У результаті цього виникає плутанина в орієнтації певних цінностей, нерозуміння соціальної та особистісної ідентичності. Учений назвав це «культурним шоком», який з'являється у людини у процесі вивчення іноземної мови [10, с. 182–188].

Відповідно, працюючи зі студентами-носіями іншої мови, іншої віри, іншого світосприйняття, культури, не можна не враховувати національної моделі психолінгвістичних особливостей, специфіки етносоціального світосприйняття, яка вже закладена у студентів-іноземців. Звідси випливає думка, що полімовність – це діалог світоглядів, різних систем сприйняття й освоєння світу, який представники різних націй (мов і культур) бачать крізь призму своїх мов і культур. Є. Яковлева з цього приводу висловила міркування, що при вивченні мов слід обов'язково враховувати мовну картину світу, в якій «... зафіксовані у мові специфічні для певного мовного колективу схеми сприйняття дійсності» [8, с. 47].

К. Юр'єва вважає, що «належність міжкультурної компетентності до категорії ключових підтверджується широтою спектру ситуацій її застосування, а також різноманіттям завдань, що вирішуються за її допомогою» [7, с. 176].

О. Горчакова услід за У. Гудінкустом запропонувала модель крос-культурної компетентності з трьома головними складниками: мотиваційними факторами, факторами знань і факторами навичок [1, с. 23]. Мотиваційні фактори включають у себе потреби учасників комунікативної взаємодії, взаємний потяг, соціальні зв'язки, уявлення про себе і відкритість для сприйняття нової інформації. Фактори знань утворюються загальною інформаційною мережею, уявленням про різні погляди, знання альтернативних взаємозв'язків та знання подібного і відмінного. До факторів навичок відносять здатності проявляти емпатію, бути толерантними до чужого, адаптувати комунікацію, створюючи приємні обставини контакту, змінювати поведінку у процесі спілкування, враховуючи чужі умови культури.

Таким чином, фундаментом крос-культурної компетентності є положення лінгвокультурології і сама теорія міжкультурної комунікації. Із

основ лінгвокультурології взято взаємозв'язок мови та культури із орієнтацією на мовну картину світу одного етносу, у той час як теорія міжкультурної комунікації забезпечує взаємодію різних етнічних культур в умовах полікультурного світу, що є важливим для опанування іноземною мовою. Наслідуючи відомих учених Е. Холла, Г. Єлізарову, В. Дороз у визначенні понять «крос-культурна комунікація», «міжкультурна комунікація», «інтеркультурний», схилиємося до думки, що крос-культурна і міжкультурна комунікація є взаємозамінними поняттями.

Виклад основного матеріалу дослідження. Лінгводидактика як сучасна наука теж розглядає коло проблем, які стосуються планетарного суспільства, звертаючись до національних, міжкультурних, загальнолюдських цінностей. Крос-культурність сприяє пошуку розумного компромісу, взаємоповаги і толерантності членів полікультурного товариства, допомагає у формуванні крос-культурної компетентності студентів-іноземців у процесі вивчення української як іномови.

Науковці В. Вінницька, К. Голобородько, Г. Макарова, З. Мацюк, Л. Паламар, Б. Сокіл, Н. Станкевич, О. Тіщенко, О. Тростинська, Н. Ушакова, А. Чистяков, К. Юр'єва та інші виокремили питання нової мовної політики як основу міжкультурного спілкування у вітчизняній лінгводидактиці. Їхні наукові розвідки вказують на толерантне і дбайливе ставлення до мовного плюралізму, надання необхідної допомоги іноземним студентам в опануванні українською мовою і культурою. У процесі розв'язання означених вище питань виникає багато проблем дидактико-методичного спрямування. Наш досвід роботи з іноземними студентами дозволив виявити серйозні об'єктивні проблеми вивчення української як іномови та формування в них крос-культурної компетентності. Перш за все, це обмеженість у навчально-методичних посібниках, підручниках, середній рівень апробації технології навчання української мови як іноземної із врахуванням специфіки мови і культури студентів-іноземців, ігнорування питань інтерференції; наслідування в основному постулатів методики навчання російської мови як іноземної; маловикористовувана диференціація навчального матеріалу.

Усе це було взято нами до уваги при розробці власної методики навчання української мови як іноземної із опорою на авторську технологію інтеракції різнотипових підходів, що базується на комунікативно-діяльнісному, особистісно орієнтованому, дискурсно-текстоцентричному,

компетентнісному, соціокультурному підходах і сприяє ефективному розвитку крос-культурної компетентності студентів-іноземців.

Т. Грушевицька, В. Попков, О. Садохін, Н. Крилова, Ю. Тен [2; 4; 5] вважають, що крос-культурна (міжкультурна) комунікація передбачає високорозвинуту здатність до мобілізації системи знань і вмінь, необхідних для декодування і адекватної інтерпретації смислу мовленнєвої та екстралінгвістичної поведінки представників різних культур, що полягає в орієнтуванні у соціокультурному контексті конкретної комунікативної комунікації. Відповідно до висловленого ми виділили у структурі крос-культурної (міжкультурної) компетентності такі субкомпетенції, що, у свою чергу, лежать в основі компонентів авторської лінгвометодичної технології інтеракції різнотипових підходів (ЛТІРП), як: **соціолінгвістичну компетенцію** (відбір, використання і розуміння іноземними студентами мовних граматичних категорій і форм у залежності від дискурсу спілкування); **соціопсихологічну компетенцію** (розрізнення соціокультурних психотипів і володіння ними за певних обставин комунікації (побутової, професійної тощо)); **соціокультурну компетенцію** (врахування національно-специфічних тенденцій, умов життя, автохтонних елементів культури народу, мова якого вивчається).

Наш досвід роботи з іноземними студентами довів істинність тези сучасної лінгводидактики, що крос-культурна (міжкультурна) компетентність у сьогодиншньому світі та інформаційному суспільстві стає такою ж соціальною необхідністю, як загальна освіта, комп'ютерна грамотність, необхідність знання хоча би однієї іноземної мови.

На базі описаного зупинимося детальніше на авторській лінгвометодичній технології різнотипових підходів (ЛТІРП) до вивчення української мови як іноземної.

Охарактеризуємо кожен підхід окремо:

а) **особистісно орієнтований**, в основі якого лежать інтерактивні методи, ігрові форми навчальної взаємодії з притаманною для гри свободою, змагальністю, які є засадничими складовими компаративної методики, що актуалізує проблему самореалізації особистості і дозволяє їй у деякій мірі реалізувати свої потенції, створюючи власний світ, особливий простір, програючи в ньому свої і чужі моделі реальності через імітацію життєвої ситуації, яка дозволяє апробувати цю цінність у дії і у спілкуванні з іншими людьми, у зіставленні з іншими загальнолюдськими цінностями;

б) комунікативно-діяльнісний, базисом якого є створення штучного мовного середовища, моделювання ситуацій, які б спонукали суб'єкт навчання здійснювати комунікативні акти, і який виступає як спосіб презентації у зв'язному висловлюванні студентами власних лексичних і граматичних доповнень, дедуктивних і індуктивних міркувань, різножанрових описів, оповідей, парадоксальних фактів, фантазій, які не мають однозначного тлумачення; критична рефлексія, яка дозволяє звертатись до смислотворчості студента-іноземця замість механічного заучування (при цьому бажаним є момент з'ясування суб'єктом своїх розумінь щодо виучуваних граматичних явищ, що забезпечує розвиток критичного мислення у процесі використання компаративної методики);

в) дискурсно-текстоцентричний, що допомагає студентам-іноземцям опанувати граматичні категорії, явища безпосередньо у зв'язних текстах різних типів і стилів за різних обставин мовлення (дискурсів). Як показує практика, цей аспект дозволяє ознайомити представників іншої спільноти на матеріалі свого чи чужого висловлювання із значенням мовних одиниць, з правилами і особливостями їх використання у власному мовленні; у процесі роботи з автентичними текстами формуються лінгвістична, комунікативна і крос-культурна компетентності іномовців, розвивається їх чуттєво-емоційна сфера, зростає духовність;

г) компетентнісний, ядром якого є здатність іноземних студентів накопичувати, адекватно застосовувати здобуті знання на практиці залежно від навчальної та життєвої потреби; це метафоричне використання навчально-виховного матеріалу як механізму активізації синкретичного емотивного цілісного охоплення ситуації в єдності асоціативних, когнітивних та логічних зв'язків для актуалізації мисленнєво-мовленнєвих можливостей особистості;

д) соціокультурний (лінгвокультурологічний) підхід, фундаментальними особливостями якого визнається взаємодія особистості зі світом культури, в якому відбувається осмислення, перегляд своїх цінностей, пошук шляхів саморозвитку, самовдосконалення, самовиховання; у процесі якого активно розвивається українська етноестетична рефлексивна функція мислення іномовної особистості. Мовна й концептуальна картини світу створені людиною і становлять основу її ментальності, аксіологічної (оцінної) за своєю природою, оскільки оцінювання є складником людського пізнання й людської природи

загалом. Лінгвокультурологи номінують одиниці мови різних рівнів на позначення предметів і явищ реального світу крізь призму ментальної свідомості, що і враховано нами.

Основою національно зумовленої інтерпретації світу, що впливає на мислення, свідомість і світосприйняття мовців певної національної спільноти, є лінгвокультуреми, концепти або константи, що разом утворюють концептуальну картину світу і становлять етнічне колоритне тло, яке й опановують у ході навчання української мови студенти-іноземці. Власне, ці мовні засоби і формують їхню крос-культурну компетентність у процесі читання творів українських письменників і поетів, під час слухання аудіотекстів, котрі сприяють збагаченню словникового запасу носіїв іншої мови і культури, розвитку їхніх креативно-творчих здібностей.

Усі ці підходи поєднуються у розробленій нами лінгвометодичній технології інтеракції різнотипових підходів до навчання української як іномови, що базується на інтерактивному та креативно-дослідному навчанні.

Для розвитку крос-культурної компетентності студентів-іноземців пропонуємо поєднати елементи всіх указаних підходів і здійснювати це за допомогою спеціальної системи завдань і вправ (мовленнєвих, ситуативних, мовно-ситуативних, комбінованих тощо), спрямованих на оволодіння лінгвістичної й прагматичної компетентностей. Важливу роль при цьому відіграє текст, який є основним дидактичним засобом розроблених комплексних вправ і завдань.

Нині активно впроваджується компаративна методика, яка лежить в осерді авторської технології ЛТІРП. Основними постулатами компаративної методики є:

- необхідність усвідомленого засвоєння мовних явищ у порівнянні з рідною мовою на основі автентичних (автохтонних) текстів і способів їхнього використання у мовленні;
- зіставне вивчення мовленнєвих явищ, що передбачає порівняння подібних і контрастних мовленнєвих фактів двох мов з метою подолання негативної інтерференції;
- використання на занятті чотирьох видів мовленнєвої діяльності (слухання, читання, письма і говоріння) у взаємозв'язку;
- опора на активні форми, методи й прийоми навчання із залученням технічних засобів.

На зміну традиційним методам навчання іноземних студентів лише за допомогою книг, вивчення граматики елементарними прийомами

аналізу, синтезу й повторення та використання однотипних вправ прийшли інноваційні форми, методи й прийоми, інтерактивні методи, комп'ютерні та мультимедійні технічні засоби, які засновані на порівнянні, контрасті, зіставленні мов під час вивчення крізь призму культури, із урахуванням правил етикету, знання невербальних форм вираження (міміки, жестів) тощо. Наприклад, нами на заняттях з іноземними студентами використовувалися такі інтерактивні методи, як «Закінчи речення», «Заверши фразу», «Вилучи зайве», прийоми «Хвилина розмови», «Зміни співбесідника», метод симуляції, метод рольової гри, метод «Презентуй себе» та інші.

Тісний зв'язок і взаємозалежність викладання української мови як іноземної і міжкультурної комунікації очевидні. Мова повинна вивчатися в нерозривній єдності зі світом і культурою народів, які розмовляють цими мовами. Навчитися спілкуватися (усно і письмово), навчитися створювати, а не тільки розуміти іноземну мову – це важке завдання, ускладнене ще й тим, що спілкування – не просто вербальний процес. Нині викладання української мови в іншомовній аудиторії сприймається саме як засіб повсякденного спілкування з носіями іншої культури, а наявний для вивчення лінгвістичний матеріал засвоюється на основі автентичних текстів.

Наголосимо на тому, що, крім зіставлень слів, проведення семантико-граматичних аналогій, використовуємо у нашій технології метод смислового бачення, метод символічного бачення, метод конструювання понять. На прикладі ситуативно-мовної вправи покажемо можливості формування міжкультурної (крос-культурної) компетентності у студентів-іноземців. Попередньо нами була проведена словникова робота щодо роз'яснення значення символічних слів і словосполучень. Після цього виконуємо письмово вправу.

Вправа. Прочитайте тексти. Запишіть їх, добираючи із довідки необхідні за змістом дієслова, вживаючи їх у правильному часі. Поясніть значення цих слів. Використовуючи тлумачний словник, з'ясуйте поняття лінгвокультурем «солярний», «символіка», «обрядовий», «калач», «вишивка», «предки», «тотем», «священний».

Текст 1

Багата солярна символіка ... в обрядовій їжі та в багатьох речах, які ... нас. Так, хліб, паляниця, калач, корж, весільний коровай такі самі круглі, як Сонце. У вишивках, килимах, різьбленні по дереву, українській

кераміці часто ... символи Сонця – коло, рівнобічний хрест, розетка, восьмикутна зірка, свастика (сварга), концентричні кола, спіраль, ромашка і т.п. (В. Цимбалюк)

Довідка: зберегти, зустрічати, оточити.

Текст 2

Шанували наші предки і птахів-тотемів. А їх було чимало, і всі вони щось символізували. Їх ..., ..., вважали священними птицями. Так, лебідь і голуб ... символами вірного і чистого кохання, сокіл і орел – символами мужнього юнака, ворон – символом суму і лиха, зозуля – символом самотності.

З усіх птахів найбільш шанованими в Україні є півень і лелека, які є охоронцями домашнього вогнища. Згадаймо народні перекази про півня, який тричі співає вночі, а на світанку ніби розгонить перед сходом сонця нечисту силу, або про лелеку, який колись, за легендою, нібито був людиною, яку покарав Бог за непослух, примусивши її збирати по болотах, полях, річках тих плазунів, що повипускав із мішка. Тепер лелеки ... людські оселі, поселяючись біля них. (В. Цимбалюк)

Довідка: бути, обожнювати, шанувувати, символізувати, стерегти.

Після виконання цієї вправи пропонується **комунікативний практикум** для закріплення значення вивчених слів та словосполучень на тему ментальної символіки українців.

Наприклад, уявіть, що ви повернулися на рідну землю і розповідаєте своїм родичам і друзям про ментальну символіку українців. Складіть уявний діалог (трилог, полілог) спілкування з членами своєї родини про спільні і відмінні риси національних символів вашого та українського народів.

Аналізуючи значення дієслів, виконуючи попередньо словникову роботу, такі творчі ситуативно-мовні вправи та комунікативний практикум, доходимо висновку, що через мовний матеріал з яскраво-вираженою національною символікою формується новий світогляд студента-іноземця, тому що мовні символи є оберегом національного коду, власної пам'яті кожного народу. Для українців мовним знаком культури будуть рядки колискової, що її співала ненька у дитинстві, колядки, щедрівки та веснянки як обрядові пісні, поезії Т. Шевченка, Л. Українки, І. Франка, Ліни Костенко та інших. Маємо враховувати, що для іномовців ознайомлення з цими словами-символами носить (особливо на початку) в основному естетичний та, у деякій мірі, емоційний характер. Але необхідно поступово розвивати міжкультурну (крос-культурну)

компетентність через завдання такого типу. Уява студентів, які засвоювали україномовну лексику в умовах навчального середовища із використанням елементів компаративної методики, активізується значно частіше, ніж при застосуванні традиційної методики. Це зумовлено ще й тим, що опанування українською лексикою і граматику відбувається крізь призму зіставлення, порівняння традицій, розуміння явищ природи тощо. В опорі на можливість уяви студентів-іноземців нами пропонувалися ситуації проблемно-побутового, соціального, навчально-наукового характеру, які для їхньої ментальності були новими і не мали конкретної аналогії у попередньому реальному житті.

Максимальний розвиток міжкультурної комунікації, на нашу думку, є головним, перспективним і нелегким завданням. Для його вирішення слід освоїти і нові методи викладання української як іномови, що спрямовані на використання усіх чотирьох видів володіння мовою. Досвід вказує на важливість застосування попередньо вказаних підходів у взаємодії. Як засвідчила практика, авторська технологія ЛТІРП сприяє ефективному формуванню крос-культурної компетентності у процесі навчання української мови як іноземної. Для цього нами пропонуються тематично дібрані автентичні тексти, що відповідають як сучасним реаліям (ілюструють сьогоднішній україномовний дискурс), так і особливостям історичної минувшини; розповідають про діяльність і життя відомих представників науки, освіти, культури. Відбір такого предметного змісту зумовлений рівнем знань і загальним кругозором студентів-іноземців із урахуванням характеру тематики і культурного компонента, що сприяє розвитку їх критичного та порівняльного мислення. Вважаємо, що у майбутньому це допоможе їм конструктивно спілкуватися українською мовою, продуктивно вирішуючи професійні та побутові проблеми і, відповідно, досягти успіху у міжкультурному спілкуванні.

Висновки. Отже, міжкультурна комунікація є адекватною соціальною взаємодією двох або більше учасників комунікативного акту – представників різних лінгвоетнокультур, що усвідомлюють свою «інакшість», «чужорідність». У процесі навчання української мови як іноземної студент розширює свою індивідуальну картину світу за рахунок прилучення до мовної картини світу носіїв цієї мови, до їх духовної спадщини, національно-специфічних способів досягнення міжкультурного взаєморозуміння [9, с. 47]. При цьому у свідомості студента синтезуються знання як про специфіку рідної культури, культури різних мов, так і про

спільність культури і комунікації. Саме завдяки критичному осмисленню чужого способу життя і здійснюється процес збагачення картини світу, а це слугує запорукою успішного оволодіння студентами українською мовою як іноземною.

Перспективи подальших розвідок. Уважаємо за необхідне в наступних дослідженнях розкрити ефективні форми самостійної роботи студентів-іноземців у процесі формування міжкультурної комунікації при вивченні української як іномови.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Горчакова О. А. Кросс-культурный менеджмент в образовании : Тексты лекций. — Одесса : Фаворит, 2013. — 114 с.
2. Грушевицкая Т. Г. Основы межкультурной коммуникации : учебник для вузов / Т. Г. Грушевицкая, В. Д. Попков, А. П. Садохин. — М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2003. — 352 с.
3. Дороз В. Кросс-культурне навчання української мови як дидактична система / В. Дороз // Українська мова і література в школі. — 2009. — № 1. — С. 12–17.
4. Крылова Н. Б. Культурология образования / Н. Б. Крылова. — М. : Народное образование, 2000. — 272 с.
5. Тен Ю. П. Культурная и межкультурная коммуникация : учебник / Ю. П. Тен. — Ростов-на-Дону : Феникс, 2007. — 328 с.
6. Цимбалюк В. І. Мова як генетичний код народу : навчальний посібник для факультативних занять / В. І. Цимбалюк. — Тернопіль : Мандрівець, 2009. — 176 с.
7. Юр'єва К. А. Компетенція, компетентність, міжкультурна компетентність учителя : сутність і зміст / К. А. Юр'єва, О. М. Тіщенко // Засоби навчальної та науково-дослідної роботи : Збірник наукових праць. — 2014. — № 42. — С. 169—182.
8. Яковлева Е. С. К описанию русской языковой картины мира / Е. С. Яковлева // Русский язык за рубежом. — 1996. — № 1-2-3. — С. 47–56.
9. Coste D. Delaclassébilingue a l'educationplurilingue / D. Coste // Lefrancaisdanslemonde, mai-juin 2006, n.º345 [consultele 27 fevrier 2008]. — Disponiblesurlesite : <http://www.fdlm.org/fle/article/345/bilingue.php>.
10. Oberg K. Culture shock : adjustment do new cultural environments / K. Oberg // Practical Anthropology. — 1960. — № 7. — P. 177–182.

**Дидук-Ступяк Г. И. Изучение украинского языка как иностранного
сквозь призму межкультурной коммуникации**

Статья посвящена проблеме формирования межкультурной коммуникации студентов-иностранцев в процессе изучения украинского как инопозыка. Обоснованы теоретические и прагматические основы методики межкультурной коммуникации для носителей чужого языка в четырех видах речевой деятельности. Определены лингводидактические положения изучения украинского языка как иностранного с использованием авторской технологии интеракции разнотипных подходов, способствует эффективному развитию кросс-культурной компетентности студентов-иностранцев. Охарактеризованы главные составляющие инновационной технологии работы с инопозычной аудиторией; указано систему заданий и упражнений, направленных на овладение лингвистической, социокультурной и прагматической компетенций. Выделены лингвометодические проблемы компаративной методики, на которой базируется авторская технология ЛТИРП с использованием аутентичных текстов. Рассмотрены традиционные и новейшие формы, методы и приемы обучения студентов-иностранцев в процессе формирования кросс-культурной компетентности.

Ключевые слова: межкультурная коммуникация, кросс-культурная компетентность; украинский язык как иностранный; инопозычная аудитория; авторская технология интеракции разнотипных подходов; инновационные и традиционные формы, методы и приемы; теоретические и прагматические основы методики межкультурной коммуникации; аутентичные тексты.

Diduk-Stupyak G. I. Learning Ukrainian as a foreign language within the framework of cross-cultural communication. The article is devoted to the problem of formation of cross-cultural communication of foreign students in the process of learning Ukrainian as a foreign language. Theoretical and pragmatic ways of intercultural communication methods for foreign language speakers in four types of speech activity have been substantiated. There have been determined linguistic and didactic principles of learning the Ukrainian language as a foreign language using proprietary technology of interaction of different approaches that promotes the development of effective cross-cultural competence of foreign students. The main components of the innovative technology of work with foreign language audience have been characterized; a system of tasks and exercises aimed at mastering linguistic, socio-cultural and pragmatic competences has been set. There have been determined linguistic and methodical problems of comparative methodology, which proprietary technology LTIRP with the usage of authentic texts is based on. Traditional and new forms, methods and techniques of teaching foreign students in the process of formation of cross-cultural competence have been considered.

Key words: cross-cultural communication; Ukrainian as a foreign language; foreign language audience; proprietary technology of interaction of different approaches; innovative and traditional forms, methods and techniques; theoretical and pragmatic principles of intercultural communication techniques; authentic texts.

REFERENCES

1. Gorchakova O. A. *Kross-kulturnyi menedzhment v obrazovanii* [Cross-cultural management in education]: Teksty lektsiy. — Odessa : Favorit, 2013. — 114 s.
2. Grushevitskaia T. G. *Osnovy mezhkulturnoy kommunikatsii* [Fundamentals of Cross-cultural Communication] : uchebnik dlia vuzov / T. G. Grushevitskaia, V. D. Popkov, A. P. Sadokhin. — M. : IUNITI-DANA, 2003. — 234 s.
3. Doroz V. *Kros-kulturne navchannia ukraiinskoi movy yak dydaktychna systema* [Cross-cultural teaching of the Ukrainian language as a didactic system] / Viktoriia Doroz // *Ukraiinska mova i literatura v shkoli*. — 2009. — № 1. — S. 12 – 17.
4. Krylova N. B. *Kulturologiia obrazovaniia* [Cultural education] / N. B. Krylova. — M. : Narodnoe obrazovanie, 2000. — 272 s.
5. Ten Yu. P. *Kulturnaia i mezhkulturnaia komunikatsiya* [Cultural and Cross-cultural Communication] : uchebnik / Yu. P. Ten. — Rostov-na-Donu : Feniks, 2007. — 328 s.
6. Tsymbaliuk V. I. *Mova yak henetychnyi kod narodu : navchalnyi posibnyk dlia fakultatyvnykh zaniat* [Language as the genetic code of the people: a manual for extracurricular activities] / V. I. Tsymbaliuk. — Ternopil : Mandrivets, 2009. — 176 s.
7. Yuryeva K. A. *Kompetentsiia, kompetentnist, mizhkulturna kompetentnist uchtelia: sutnist i zmist* [The sphere of competence, competence, teacher's cross-cultural competence: the essence and content] / K. A. Yuryeva, O. M. Tishchenko // *Zasoby navchalnoi ta naukovo-doslidnoi roboty : Zbirnyk naukovykh prats*. — 2014. — № 42. — S. 169–182.
8. Yakovleva E. Y. *K opisaniiu russkoi yazykovoy kartiny mira* [The description of the Russian language picture of the world] / E. Y. Yakovlev // *Russkiy yazyk za rubezhom*. — 1996. — № 1–3. — S. 47–56.
9. Coste D. *Delaclassébilingue a l'éducationplurilingue* / D. Coste // *Lefrancaisdanslemonde*, mai-juin 2006, n.°345 [consultele 27 fevrier 2008]. — Disponiblesurlesite : <http://www.fdlm.org/fle/article/345/bilingue.php>.
10. Oberg K. *Culture shock : adjustment do new cultural environments* / K. Oberg // *Practical Anthropology*. — 1960. — № 7. — P. 177–182.